

Biodiversiteit op en om het erf

Maak je eigen natuurerf *Tips en inspiratie*

Wilt u een natuurerf creëren, als oase voor allerlei vlinders, (wilde) bijen, vogels, egels, kikkers, salamanders en andere dieren? Dit informatieblad van Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG) staat vol praktische tips om bij te dragen aan voedsel, nestgelegenheid en schuilplekken voor allerlei dieren. Daarmee draagt u bij aan de biodiversiteit in het cultuurlandschap.

Inrichting en beheer

Als u de inrichting van uw erf en omliggende percelen onder handen wilt nemen, dan kunt u denken aan aanleg van landschapselementen die karakteristiek zijn voor uw omgeving. Zoals bijvoorbeeld een poel, hoogstamboomgaard, heg, knotbomenrij, houtsingel of wilde bloemenweide. Door variatie in landschapselementen, verbinding van deze elementen en door geleidelijke overgangen (gradiënten) te creëren, vergroot u de biodiversiteit op uw terrein. Ecologisch beheer is daarbij van groot belang.

Variatie

Deze afbeelding geeft een voorbeeld van een gevarieerd erf met tal van landschapselementen en diersoorten, die zich hier thuis voelen. Als u wilt weten welke landschapselementen passen in uw omgeving en landschapstype, dan kunt u dit vinden op www.landschapsbeheergelderland.nl/uwerf.

Ook bij de aanleg van een landschapselement kunt u variatie aanbrengen, bijvoorbeeld door verschillende soorten bomen en struiken aan te planten. Verschillende bloeitijden en variatie in aanbod van vruchten, zaden en noten dragen bij aan het voedselaanbod voor allerlei dieren. Variatie in ouderdom van (fruit)bomen en struiken draagt bij aan biodiversiteit. Oude bomen met holten zijn er om te koesteren: ideaal als nest- en verblijfplaats voor steenuilen, andere hollenbroedende vogels en vleermuizen.

Enkele voorbeelden:

Gemengde haag met o.a. wilde rozen.

Gevarieerde boomgaard: doordat de fruitbomen na elkaar bloeien is er langdurig aanbod van stuifmeel en nectar.

Soortenrijke houtsingel, bijvoorbeeld met hazelaar, boswilg, vlier.

Gradiënt

Vooraf brede, zonbeschenen overgangen tussen verschillende landschapselementen hebben veel te bieden aan vlinders, (wilde) bijen, libellen en zangvogels.

Hierbij kunt u denken aan:

- Overgang van grasland naar ruigte, struweel en bos (gradiënt van lage naar hoge begroeiing).
- Overgang van water via oeverbegroeiing naar grasland (gradiënt van nat naar droog).

Overgang van grasland via ruigte naar struweel.

Overgang van water via oeverbegroeiing naar grasland.

Waarom inheemse bomen en struiken?

Door te kiezen voor inheemse bomen en struiken draagt u extra bij aan biodiversiteit. Dit komt doordat inheemse planten zijn opgenomen in een complex evenwicht tussen planten, planteneters, rovers en dieren die dood organisch materiaal afbreken. Zo'n evenwicht ontstaat pas na vele jaren. Uitheemse soorten maken (nog) geen deel uit van zo'n delicaat evenwicht en hebben daardoor meestal minder te bieden aan allerlei dieren.

Verbinding

Veel dieren hebben voor voedsel een ander landschapselement nodig dan voor nestgelegenheid. Ook zijn er dieren die in de winter op een andere plek verblijven dan in de zomer, zoals kikkers, padden en salamanders. Door landschapselementen met elkaar te verbinden, kunnen dieren zich makkelijker oriënteren en verschuilen tijdens hun trektocht.

Verbindingen kunt u bijvoorbeeld maken door een rij (knot)bomen, (braam)struweel of een takkenril.

Knotbomenrij.

Braamstruweel of andere ruigte.

Takkenril.

Drie vuistregels voor ecologisch beheer

Enkele vuistregels om door middel van beheer de biodiversiteit op uw terrein te vergroten:

1. Niet overal hetzelfde beheer

Varieer eens in hoe u het beheer uitvoert. Maait u het grasland met de zitmaaier? Overweeg dan om een deel te maaien met de zeis voor meer structuur in het grasland. Bent u gewend om grasland en ruigte jaarlijks te maaien? Laat dan eens wat begroeiing staan tot het volgende jaar, het is de kraamkamer voor veel vlinders. Wilt u de hagen onder handen nemen? Kijk of er een plek is waar de haag vrij mag uitgroeien zodat hij tot bloei komt en vruchten draagt: zo draagt u bij aan voedsel voor allerlei bestuivers en zangvogels.

2. Niet alles tegelijk onder handen nemen

Bent u van plan om een houtsingel terug te zetten of knotbomen te knotten? Doe het werk dan niet allemaal tegelijk maar gefaseerd: ieder jaar een gedeelte. Op die manier ontbreekt het dieren niet aan voedsel, nestgelegenheid en schuilplekken. Het kost dieren veel energie om op zoek te gaan naar een nieuw leefgebied en sommige dieren hebben slechts een kleine straal waarbinnen zij zich kunnen verplaatsen.

Maait u riet iedere winter? Experimenteer eens door een deel van het riet aan het eind van de zomer te maaien en het maaisel af te voeren. Hierdoor zal de begroeiing soortenrijker worden, wie weet laat de eerste rietorchis zich na een paar jaar al zien!

Gefaseerd beheer houtsingel.

Soortenrijk rietland.

3. Niet te netjes

Een ogenschijnlijk eenvoudige vuistregel maar in de praktijk toch lastig: wees niet te netjes. Want juist de rommelhoekjes, bladerhopen en ruige randen zijn van grote waarde voor allerlei dieren. Ze zijn ideaal om de wintermaanden te overbruggen. Maak uw erf dus niet winterklaar!

Heeft u ruimte voor ruigte op een plek waar het u niet stoort?

Bijvoorbeeld met brandnetel, koninginnenkruid, teunisbloem en overjarige grashalmen, deze soorten bieden voedsel en nestgelegenheid voor veel insecten.

Een rommelhoekje is ook van belang: ideaal als schuilplek voor kikkers, kleine zoogdieren maar ook jonge vogels die nog niet goed kunnen vliegen.

Ruigte.

Aanvullende tips

Bedenk dat veel dieren 's nachts actief zijn. Door felle buitenverlichting gedurende de nacht kunnen deze dieren gedesoriënteerd raken. Waar het u past, kunt u overwegen de buitenverlichting 's nachts uit te doen; Gebruik geen bestrijdingsmiddelen en zeker geen middelen die neonicotinoïden bevatten. Deze middelen zijn o.a. voor (wilde) bijen, vlinders en andere insecten zeer schadelijk.

Rommelhoekje met stenen en hout.

Egel in bladerhoop. Een heerlijk plekje voor de winter.

Stichting Landschapsbeheer Gelderland wenst u veel plezier toe met uw natuurerf!

Tekst: Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG),
Rosendaal 2a, 6891 DA Rozendaal.
T 026-3537444. E info@landschapsbeheergelderland.nl.
www.landschapsbeheergelderland.nl.
2018, op de website is de hele reeks informatiebladen te bekijken.
Beeld: Carlo Braat, Shutterstock en SLG

Meer tips en informatie over onze projecten vindt u in Landschapsnieuws, onze digitale nieuwsbrief. Meld u aan op www.landschapsbeheergelderland.nl.

Zorg voor ons landschap
MAAK JE ERF GOED

Stichting Landschapsbeheer Gelderland voedt en organiseert het samenspel tussen vrijwilligers, grondeigenaren, organisaties en overheden om samen zorg te dragen voor ons karakteristieke landschap